

Sygn. akt **III AUa 2218/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Cierpiał

Sędziowie: SSA Ewa Cyran /spr./

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Perkowicz

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2016 r. w Poznaniu

sprawy **S. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 3 lipca 2015 r. sygn. akt IV U 1268/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Ewa Cyran
-------------------------------------	----------------------	---------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 06.05.2014r. znak: (...)pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił wnioskodawcy S. G. prawa do emerytury przy obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na niewykazanie 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca S. G. w odwołaniu od tej decyzji domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury poprzez uwzględnienie jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ż. w okresie od 08.01.1971 r. do 30.09.1989r., po przekształceniu w (...) w Ż. w okresie od 01.10.1989r. do 18.09.1992r. jako kierowca - operator żurawi samochodowych.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 3 lipca 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy S. G. prawo do emerytury poczynając od dnia 21.04.2014r.

Podstawą rozstrzygnięcia Sądu I instancji były następujące ustalenia i rozważania:

Wnioskodawca S. G., urodzony (...), zgłosił w dniu 31.03.2014r. wniosek o przyznanie prawa do emerytury, będąc uprawnionym do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Wnioskodawca wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Na dzień 01.01.1999r. wnioskodawca udowodnił okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 26 lat, 2 miesiące i 9 dni, w tym żadnego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W okresie od 01.08.1971r. do 30.09.1989r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) w Ż..

Wnioskodawca przyjął się do pracy jako uczeń (...) w ramach nauki zawodu jako hydraulik. Od dnia 01.09.1972r. pracował jako monter C.O., a od dnia 01.05.1973r. jako monter instalacji sanitarnych i gazowych.

Od dnia 02.07.1973r. wnioskodawca posiada uprawnienia do kierowania samochodami kat. B.

Od dnia 14.07.1973r. rozpoczął pracę jako kierowca, do czasu powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, którą odbywał w okresie od 25.04.1974r. do 15.04.1976r.

Po powrocie z wojska, od dnia 26.04.1976r. wnioskodawca pracował jako kierowca. Na początku był pomocnikiem kierowcy. Jeździł wówczas z innym kierowcą samochodem ciężarowym o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5 tony, celem przyuczenia do kierowania pojazdami o większym tonażu. Pracował wówczas przez tyle samo godzin co kierowca. Przyuczenie trwało do roku 1979r. i po nim wnioskodawca samodzielnie rozpoczął pracę jako kierowca. Jeździł samochodami marki S. o ładowności od 5 do 8 ton.

Wnioskodawca posiada prawo jazdy kat. C od dnia 09.07.1979r.

Wnioskodawca pracował w dziale transportu. Był to transport budowlany, obsługiwał Przedsiębiorstwo i realizowane budowy. Kierowców było około 20-30. W zakładzie były dwa mniejsze samochody marki Ż. do obsługi dyrekcji. Wnioskodawca nigdy nie był zatrudniony jako kierowca samochodu osobowego lub dostawczego.

W okresie kiedy pracował jako kierowca samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym pow. 3,5 tony, wnioskodawca robił jednocześnie 3 miesięczny kurs operatora dźwigu i po jego ukończeniu pracował również jako kierowca operator dźwigu. Pracę tę wykonywał w zależności od potrzeb tj. kiedy nie było pracy dla operatora dźwigu pracował jako kierowca samochodu ciężarowego w transporcie materiałów budowlanych.

W międzyczasie wnioskodawca odbył również kurs spawacza.

Uprawnienia do spawania gazowego posiada od 19.04.1985r., a do spawania

aluminium od 01.10.1987r..

W okresach od 03.01.1983r. do 31.12.1983r. oraz od 01.01.1984r. do 15.01.1984r. wnioskodawca pracował jako spawacz na budowie eksportowej B. W. w NRD.

Uprawnienia spawalnicze były wykorzystywane do prac hydraulicznych oraz na warsztacie samochodowym. Wnioskodawca pracował również na warsztacie samochodowym jako spawacz, kiedy nie było pracy przy obsłudze dźwiga.

Na skutek przekształcenia (...) Przedsiębiorstwa Budowlanego (...), na mocy porozumienia między zakładami, wnioskodawca został następnie zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Ż., gdzie pracował w okresie od 01.10.1989r. do 18.09.1992r. jako spawacz.

W okresie od 11.10.1993r. do 10.10.1995r. oraz od 06.07.1998r. do 09.12.1998r. (w tym urlop bezpłatny od 05.10.1998r. do 31.10.1998r.) wnioskodawca był zatrudniony w (...) S.A. w Z..

Wnioskodawca w czasie zatrudnienia pracował jako spawacz-montażysta na budowie eksportowej w W. - (...) (...) (od 11.10.1993r. do 30.07.1994r.) oraz jako spawacz (...) na budowie eksportowej (...) w Niemczech (od 11.07.1998r. do 30.03.1999r.).

Wnioskodawca spawał aluminium na budowach - świetliki, rynny spustowe i wentylacje. Było to spawanie w osłonie argonnej.

Wnioskodawca pracował tak stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Była to praca jednozmianowa.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy wydał powyższy wyrok.

Jak podkreślał Sąd I instancji w niniejszej sprawie jedyną okolicznością sporną jest czy praca wnioskodawcy wykonywana w czasie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...), przekształconym następnie w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w Ż. oraz w (...) S.A. w Z., była pracą w warunkach szczególnych.

Zdaniem Sądu Okręgowego przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że w spornym okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) wnioskodawca bez wątplenia co najmniej od uzyskania uprawnień do kierowania samochodami kat. C tj. od 09.07.1979r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz kierowca operator dźwigu, a więc kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział VIII poz. 2 (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych,) stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 póź. 43 ze zm.).

W ocenie Sądu I instancji przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało również, że w spornym okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) wnioskodawca w okresach od 03.01.1983r. do 31.12.1983r. oraz od 01.01.1984r. do 15.01.1984r. pracował jako spawacz na budowie eksportowej w NRD, a następnie jako spawacz pracował w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Ż. w okresie od 01.10.1989r. do 18.09.1992r. oraz w (...) S.A. w Z. w okresie od 11.10.1993r. do 10.10.1995r. oraz od 06.07.1998r. do 09.12.1998r. (w tym urlop bezpłatny od 05.10.1998r. do 31.10.1998r.), a zatem kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział XIV poz. 12 (prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym) stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r.

Sąd Okręgowy przyjął jako w pełni wiarygodne zeznania świadków L. K., M. Z. i H. S., którzy pracowali wspólnie z wnioskodawcą w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...), przekształconym następnie w Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w Ż. i widzieli wnioskodawcę w codziennej pracy, przez co mają praktyczną wiedzę jaką pracę faktycznie wykonywał wnioskodawca. Zdaniem Sądu I instancji zeznania świadków korespondują z zeznaniami samego wnioskodawcy i dokumentacją osobową znajdującą się w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego. Pozwany zaś nie kwestionował zeznań świadków i nie przedstawił dowodów przeciwnych.

Ze zgodnych zeznań świadków wynika, że wnioskodawca już po wojsku rozpoczął pracę jako kierowca, jednak najpierw był pomocnikiem kierowcy - celem przyuczenia do kierowania samochodami o większym tonażu tj. 5-8 ton. Jeździł wówczas z innym kierowcą samochodem ciężarowym o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Mimo, że świadek M. Z. wskazał, że przyuczenie to trwało około 2-3 miesięcy, to z zeznań wnioskodawcy wynika, że jako

pomocnik kierowcy pracował do 1979r. Uprawnienia do kierowania samochodami ciężarowymi (prawo jazdy kat. C) wnioskodawca uzyskał w dniu 09.07.1979r. i wówczas jeździł samodzielnie jako kierowca samochodów ciężarowych tj. S. o ładowności pow. 3,5 tony. Między świadkami nie było sporu także co do tego, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia robił równocześnie kurs operatora dźwigu i po jego ukończeniu - w zależności od potrzeb - pracował również jako kierowca operator dźwigu. Świadek L. K. w szczególności zeznał, że wnioskodawca: „Jak była praca na dźwigu to pracował jako operator, jeśli nie było pracy na dźwigu to jeździł w transporcie materiałów budowlanych. Było to przedsiębiorstwo budowlane i zakład się tym zajmował.” Potwierdzili to również świadkowie M. Z. i H. S. podkreślając, że po uzyskaniu uprawnień wnioskodawca jeździł dźwigiem S.(...). Świadczyli też, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia pracował jako spawacz i wykonywał na warsztacie prace spawalnicze, kiedy nie było pracy jako kierowca oraz przy obsłudze dźwiga.

Sąd I instancji przyjął jako w pełni wiarygodne zeznania świadka R. W., który razem z wnioskodawcą był zatrudniony w (...) S.A. w Z. i razem pracowali na budowie eksportowej w miejscowości W. w latach 1993-1995 jako spawacze. Z zeznań świadka wynika, że wnioskodawca w tym czasie spawał aluminium na budowach tj. świetliki, rynny spustowe i wentylacyjne. Była to praca jednozmianowa i wnioskodawca wykonywał ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie wydanie przez zakład pracy pracownikowi świadectwa pracy w szczególnych warunkach, nie może nieść za sobą ujemnych dla niego skutków w zakresie prawa do wcześniejszej emerytury. W ocenie Sądu I instancji wnioskodawca dowiódł przed sądem, iż w spornym okresie przez ponad 19 lat wykonywał pracę kwalifikowaną jako praca w szczególnych warunkach i że pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Reasumując Sąd Okręgowy uznał, że S. G. legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach i z tego tytułu spełnił wszystkie przesłanki do uzyskania emerytury od dnia 21.04.2014r. (ukończył (...) lat).

Wobec powyższego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd I instancji orzekł jak w sentencji wyroku.

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył pozwany organ rentowy zarzucając:

I. Naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę dowodów oraz naruszenie granic swobodnej oceny dowodów przez

przyjęcie, iż w okresach pracy wynoszących łącznie ponad 15 lat wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace w szczególnych warunkach - jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz kierowca operator dźwigu oraz spawacz, a więc kwalifikowane jako prace w warunkach szczególnych wymienione w wykazie A Dział VIII poz. 2 oraz wykazie A Dział XIV poz. 12 stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8 póź. 43), podczas gdy zebrany materiał dowodowy nie uzasadnia przyjęcia takiego stanowiska.

II. Naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a mianowicie art. 217 k.p.c., polegające na pominięciu dowodu z przesłuchania świadka B. K. oraz nieprzesłuchaniu ponownie wnioskodawcy na okoliczność charakteru zatrudnienia w dwóch okresach pracy w (...) S.A. w Z. po uznaniu tych okresów za sporne po otwarciu zamkniętej rozprawy na nowo w dniu 13 kwietnia 2015 r.

III. Naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

a. niewskazanie w uzasadnieniu przyczyn i dowodów na których się oparł, uwzględniając do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy: od 3 stycznia 1983 r. do 15 stycznia 1984 r. -pracy jako spawacz - na budowie eksportowej w NRD, oraz od 6 lipca 1998 r. do 9 grudnia 1998 r. z wyłączeniem urlopu bezpłatnego - pracy jako spawacz - w (...) S.A. w Z..

b. niewskazanie w uzasadnieniu, w jakim w rzeczywistości wymiarze do stażu pracy w szczególnych warunkach został uwzględniony okres pracy w (...) Przedsiębiorstwie Budowlanym (...) od 1 sierpnia 1971 r. do 30 września 1989 r. poprzez użycie w uzasadnieniu niedookreślonego zwrotu „co najmniej (...) od 9 lipca 1979 r.”

IV. Naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. póź. 748 ze zm.) w związku z art. 32 ust.1 i art. 32 ust. 1a pkt. 1 tej ustawy oraz wykazem A Dział VIII poz. 2 oraz wykazem A Dział XIV poz. 12 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez przyjęcie, że odwołujący legitymuje się wymaganym stażem pracy w szczególnych warunkach tj. 15 lat.

W świetle powyższych zarzutów organ rentowy wniósł o:

- 1) zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie wyroku jako wadliwego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Odwołujący nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie z uwagi na zaistnienie okoliczności uzasadniających uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd Okręgowy jest, bowiem niekompletny i z tego względu wydanie wyroku nastąpiło w sprawie niedojrzałej do rozstrzygnięcia.

W tym miejscu wskazać należy podstawy prawne niniejszego orzeczenia.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2009.153.1227 j.t.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Stosownie do brzmienia ust. 2 tej ustawy emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Stosownie do treści § 4 ust 1. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 tegoż rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

§ 3 stanowi zaś, iż za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Zgodnie z przepisem art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS praca w warunkach szczególnych to praca, w której pracownik w sposób znaczny jest narażony na niekorzystne dla zdrowia czynniki. Pracę taką pracownik musi wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.), aby nabyć prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Cel ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opiera się zatem na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Wskazać także należy, iż prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i określonego w nim wieku emerytalnego, tak więc przepisy regulujące to prawo należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

W spornych przypadkach - uwzględnienie okresów wykonywania pracy szkodliwej lub uciążliwej wymaganej do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym - następuje po ustaleniu rzeczywistego zakresu obowiązków oraz wykonywania bezpośrednio i w warunkach stałości szkodliwego zatrudnienia. Ocena stałości zatrudnienia powinna być racjonalna, konieczne jest, aby odnosiła się ona do konkretnego rodzaju pracy i cech charakteryzujących sposób jej faktycznego świadczenia u danego pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2013 r., III UK 144/12, LEX nr 1455745).

Podkreślić w tym miejscu należy, że przedmiotem sporu w sprawie o wcześniejszą emeryturę na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) jest uprawnienie do tego świadczenia z uwagi na warunki pracy, co oznacza - szczególnie przy braku stosownych zaświadczeń - konieczność poczynienia ustaleń dotyczących rodzaju i wymiaru zatrudnienia w warunkach szczególnych. Nie czyni temu zadość odniesienie się tylko do zatrudnienia zasadniczego, bez zbadania czy dodatkowo wykonywane czynności, które także warunkują to prawo, nie były wykonywane stale i w odpowiednim wymiarze czasu. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2003 r. II UK 87/03).

Przewidziane w art. 32 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 r. II UK 31/09)

Prawo do emerytury w niższym wieku stanowi przywilej i jako takie jest odstępstwem od zasady powszechnego wieku emerytalnego. W związku z tym strona nie może poprzestać na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi udowodnić przesłanki przyznania prawa w sposób bezsporny, a temu służą przede wszystkim dokumenty i dopiero wówczas, gdy są one niedostępne lub niekompletne, możliwym i uzasadnionym jest dokonywanie ustaleń na podstawie innych dowodów, w tym zeznań wskazywanych przez wnioskodawcę świadków. Same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Tym bardziej nie jest dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków, w sytuacji gdy z dokumentów

wynikają okoliczności przeciwne.(por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 21.06.2016r., III AUa 1842/15 , LEX nr 2071302)

Wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek prawa. Skoro prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego, nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą w szczególności dokumenty. Dlatego też, w tej kategorii spraw same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach. Nie jest bowiem dopuszczalne oparcie się wyłącznie na zeznaniach świadków w sytuacji, gdy z dokumentów wynikają okoliczności przeciwne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 20.04.2016, sygn. akt: III AUa 1205/15, LEX nr 2047075)

W ocenie Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy nie dawał podstaw do rozstrzygnięcia sprawy.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych granice rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądu wyznacza treść decyzji organu rentowego oraz zakres wniesionego od niej odwołania. Natomiast zakres postępowania dowodowego w procesie cywilnym wyznacza potrzeba procesowa, którą stanowi wyjaśnienie faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ta ogólna reguła określa także dobór środków dowodowych. Postępowanie dowodowe służy wyjaśnieniu okoliczności spornych i temu celowi jest podporządkowane. Jego dysponentem jest Sąd w takim znaczeniu, że to on decyduje o potrzebie przeprowadzenia dowodu zarówno wskazanego przez stronę, jak i z urzędu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego apelacja pozwanego organu rentowego jest zasadna.

Sąd I instancji winien był dokonać bardziej szczegółowych ustaleń dotyczących zatrudnienia odwołującego w (...) Przedsiębiorstwie (...) oraz (...) S.A. w Z..

Sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w tym przesłuchaniu świadków oraz samego wnioskodawcy uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach okresy zatrudnienia:

a) w (...) przedsiębiorstwie Budowlanym (...), jak wynika z uzasadnienia wyroku, co najmniej w wymiarze od 9 lipca 1979 r. do 30 września 1989 r. - tj. 10 lat, 2 miesiące i 22 dni - po wyłączeniu okresu pracy na eksporcie wskazanego poniżej - 9 lat, 2 miesiące i 9 dni - jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony oraz kierowca operator dźwigu, a więc kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział VIII poz. 2 Rozporządzenia RM z 1983 r. - prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych (balastowych);

b) na budowie eksportowej w NRD od 3 stycznia 1983 r. do 15 stycznia 1984 r. - tj. 1 rok i 13 dni (okres ten zawiera się w powyższym) - jako spawacz, a więc pracę kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział XIV poz. 12 Rozporządzenia RM z 1983 r. - prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym;

c) w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Ż. od 1 października 1989 r. do 18 września 1992 r. - tj. 2 lata, 11 miesięcy i 18 dni - jako spawacz, a więc pracę kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział XIV poz. 12 Rozporządzenia RM z 1983 r. - prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym;

d) w (...) S.A. w Z. od 11 października 1993 r. do 10 października 1995 r. - tj. 2 lata - jako spawacz, a więc pracę kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział XIV poz. 12 Rozporządzenia RM z 1983 r. - prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym;

e) w (...) S.A. w Z. od 6 lipca 1998 r. do 9 grudnia 1998 r. z wyłączeniem urlopu bezpłatnego - tj. 4 miesiące i 8 dni - jako spawacz, a więc pracę kwalifikowaną jako praca w warunkach szczególnych wymieniona w wykazie A Dział XIV poz. 12 Rozporządzenia RM z 1983 r. - prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym;

Sąd w uzasadnieniu wskazał, że wnioskodawca udowodnił ponad 19 lat pracy w szczególnych warunkach, tymczasem suma uwzględnionych przez sąd okresów wynosi niecałe 16 lat. Ta oczywista rozbieżność musi zostać wyjaśniona przez Sąd I instancji.

Skoro emerytura w obniżonym wieku emerytalnym jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, to wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek warunkujących do niej prawo. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7.04.2016r. sygn. akt: III AUa 2174/15, LEX nr 2039669)

Odnosnie pkt. a) słusznie podnosił organ rentowy, iż mało jest konkretnych i precyzyjnych zeznań świadków, które w dodatku w znacznym zakresie stały w sprzeczności ze zgromadzonymi w sprawie dowodami w postaci dokumentów pracowniczych - uznanie przez Sąd omawianego wyżej okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach, dokonane zostało po jego uprawdopodobnieniu, a nie udowodnieniu.

W przypadku okresu określonego powyżej w punkcie b) wskazać należy, że na okoliczność charakteru pracy w okresie od 3 stycznia 1983 r. do 15 stycznia 1984 r. nie zeznawał żaden i ze świadków ani nawet sam wnioskodawca, ponadto, w okresie tym wnioskodawca nie legitymował się uprawnieniami spawalniczymi (zgodnie z książeczką spawacza, z której wynika uzyskanie uprawnień do spawania gazowego od 19 kwietnia 1985 r., a do spawania aluminium od 1 października 1987 r.).

W przypadku okresu określonego powyżej w punkcie c) wskazać należy, że w tym okresie wraz z wnioskodawcą współpracowali jedynie świadek M. Z. oraz świadek H. S.. Okres ten został przez Sąd uwzględniony ze wskazaniem, że w okresie tym wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy spawaniu, podczas gdy świadek H. S. w ogóle nie potwierdziła, aby w jakimkolwiek okresie wnioskodawca wykonywał w jakimkolwiek wymiarze prace spawalnicze - wskazując, że wnioskodawca jeździł na samochodzie ciężarowym albo na dźwigu. Natomiast świadek M. Z. wskazał, że „w roku 1988 r., wyjechał na kontrakt na S., był tam rok czasu. Jak wrócił, to wydaje mu się, że wnioskodawca pracował jako operator dźwigu” zatem drugi ze świadków również nie potwierdziliby, że w tym okresie wnioskodawca w pełnym wymiarze wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy spawaniu. Sam wnioskodawca wskazał natomiast, że „ostatnie trzy lata w spółce pracował jako spawacz” — nie wskazując natomiast ani w jakim wymiarze czasu pracy pracował stale przy spawaniu - zasadniczo wskazano jedynie na stanowiska, bądź główne zajęcie.

W przypadku okresu określonego powyżej w punkcie d) organ rentowy słusznie podkreślał, że w aktach sprawy brak było dokumentu, który potwierdzałby, aby wnioskodawca pracował w tym okresie na budowie eksportowej w Niemczech w miejscowości W.. Ponadto, wnioskodawca w tym kontekście zeznawał jedynie ogólnikowo, nie potwierdzając wykonywania pracy w charakterze spawacza stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W przypadku okresu określonego powyżej w punkcie e) słusznie apelujący zwrócił uwagę, że na okoliczność dotyczącą charakteru pracy w okresie od 6 lipca 1998 r. do 9 grudnia 1998 r. z wyłączeniem urlopu bezpłatnego nie zeznawał żaden ze świadków ani nawet sam wnioskodawca. Słusznie podnosił apelujący, że praca w szczególnych warunkach w tym okresie nie została udowodniona ani nawet uprawdopodobniona, a zatem brak było podstaw do uznania tego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy, stosując się do powyższych wskazań, starannie zgromadzi materiał dowodowy. W szczególności raz jeszcze przesłucha wnioskowanych świadków oraz samego wnioskodawcę w konfrontacji ze zgromadzonym materiałem dowodowym w postaci dokumentów pracowniczych. Dopiero, bowiem wyczerpująco zebrany i poddany ocenie zgodnej z art. 233 § 1 k.p.c. materiał dowodowy pozwoli Sądowi Okręgowemu

na rozstrzygnięcie spornej kwestii. Niewyjaśnienie zaś i pozostawienie poza oceną okoliczności faktycznych stanowiących przesłanki zastosowania norm prawa materialnego będących podstawą zaskarżonego wyroku świadczy o nierozpoznaniu istoty sprawy, co musiało skutkować uchYLENIEM zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

del. SSO Katarzyna Schönhof- Wilkans	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Ewa Cyran
---	----------------------	---------------